

הלכות קריאת שמע מהיטו

עמהם פסוק ראשון שלא יראה כאלו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חביריו¹ והוא הדין שאר דברי שהציבור אומרים כגון תהלה לדוד צריך לקרוא עמהם שכן דרך ארץ² והוא הדין אם הוא בבית הכנסת ואומר דברי תחנונים או פסוקים במקום שרשאי לפסוק אבל אם הוא עסוק במקום שאינו רשאי לפסוק כגון מברוך שאמר ואילך לא יפסיק אלא יאמר התיבות שהוא אומר בעשה שהציבור אומרים פסוק ראשון בניגון הציבור יהיה נראה כאלו קורא עמהם³ ויש אומרים⁴ דמפסיק אפילו באמצע ברכות קריאת שמע לקבל עול מלכות שמים עם הציבור ויש אומרים⁵ דבפסוקי דומרה יש להפסיק אבל בברכות שלפני קריאת שמע אין להפסיק כלל בשביל פסוק ראשון של קריאת שמע אלא יאמר אותן התיבות בניגון כמו שהציבור אומרים קריאת שמע ולענין הלכה למעשה כסבירא הג' דבפסוקי דומרה יש להפסיק ובאמצע הברכות של קריאת שמע אין להפסיק אלא יאמר התיבות בניגון הציבור ומאן דמפסיק בברכות דקריאת שמע לקרוא פסוק ראשון עם הציבור ראוי לענוד בו:

ג קרא קריאת שמע ונכנס לבית הכנסת ומצא ציבור שקורין קריאת שמע טוב שיקרא עמהם כל קריאת שמע ויקבל שכר כקורא בתורה⁶ אבל אינו חייב רק בפסוק ראשון⁷ כמו שנתבאר⁸:

סו באיזה מקום יכול להפסיק ובאיזה מקום לא יפסיק וכו' י"ג סעיפים:

א אע"פ שאסור לספר בברכות קריאת שמע אפילו בדברי תורה⁹ ואפילו בלשון הקודש¹⁰ התירו שאילת שלום מפני היראה ומפני הכבוד ומפני דרכי שלום¹¹.

כיצד? בין פרק לפרק שואל בשלום אדם וכבוד מפני כבודו¹² ומשיב שלום לכל אדם מפני דרכי שלום ומותר לשאול בשלום הקורא אע"פ שידוע שיצטרך להשיב לו¹³ ומי שלא ראונו שקפיד על חבירו כלל לא יפסיק אפילו בין הפרקים¹⁴ (בין להשיב בין לשאול מפני הכבוד) ובאמצע הפרק שואל בשלום אדם מי שהוא ירא ממנו כגון אביו¹⁵ שנאמר בו¹⁶ איש אמו ואביו תיראו או רבו שאמרו בו¹⁷ מורא רבך כמורא שמים ומשיב שלום לכל אדם נכבד.

וכל תלמוד חכם שהוא מופלג בדורו אע"פ שאינו רבו הוא ג"כ בכלל מורא¹⁸ ואם אינו

ג מנעם המבואר לקמן סי' קפג ס"א וש"י. ועיי"ש לענין בה"מ. ולענין תפלה עיי' לקמן סי' קד. ולענין פסד"ו עיי' לעיל סי' נא ס"ה. ולענין בין ברכה לאלוהי עיי' לקמן סי' רז ס"ג. סדר טה"ל רפ"ט.
 ד חשונה ברכות י"ג. א. ופירש"ש שם. מור ושליע סי' א.
 ו מור. לבוש סי' א.
 ז לבוש שם.
 ז מ"א ס"ב.
 ח ספר החינוך מצוה תכ. אלה רבה סי' ב.
 ט העב"א ברכות שם (וארחות חיים הלכות קריאת שמע סי' ב) בשם הטוה"מ. ר"ש ברכות פ"ב סי' ה. מור ושליע שם.
 י ויקרא י"ב, ג.
 יא אבות פ"ד מ"ב.
 יב תרומת דרשן סי' קלח. מ"א סק"ב.

זי הרא"ש ברכות פרק ג סי' יד בשם בה"ג. מור ושליע מניח ב.
 יח ושב"ל הלכות סי' מד בשם נאמן. הובא במ"א סי' ג.
 יט בחומת הדשן סי' ג. שלי"ע סעיף ב.
 כ ב"ח. הובא במ"א סי' ד.
 כא ט"ז סי' א. פרי חדש סעיף ב. ועיי' לעיל סי' נא ס"ה לענין הפסקת בפתור"י.
 כב דהקט"ש סי' שפ ושלי"ע סעיף ג.
 כג ב"י ורמ"א שם.
 כד לעיל סעיף ב.

סימן סו

א עיי"ן סי' סח.
 ב תוס' ברכות ג, א. על הכל סי' ג בשם רבינו שמעון.
 ז"א ברש המינין.

מופלג בדורו רק שהוא גדול ממנו בחכמה אינו בכלל מורא אלא בכלל כבוד אבל אם הקורא גדול ממנו אין מפסיק לו אלא כמו לשאר כל אדם אע"פ שהוא תלמוד חכם¹¹:

ב כל מקום שמוטר להפסיק באמצע הפרק מותר אפילו באמצע הפסוק¹² חוץ מפסוק שמע ישראל שלא יפסיק בו כלל¹³ אם לא¹⁴ מפני מי שירא ממנו שמוא יחרגנו והוא הדין לברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שגם הוא בכלל היחוד ומטעם זה אין להפסיק גם כן בין שמע ישראל לברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד¹⁵.

ויש אומרים¹⁶ שאפילו באמצע שאר הפסוקים לא יפסיק אלא בסיום ענין אבל לא באמצע הענין כגון פסוק ושמתם וגו' יכול להפסיק בין נפשכם לוקשרתם שהוא ענין אחר אבל עד נפשכם לא יפסיק בין חיבה לתיבה שהוא באמצע הענין ואם פסק חוזר לתחלת הפסוק (שהאידך יתחיל מאמצע הענין שלא יהיה פירוש כלל לדרביו)¹⁷.

ולענין מעשה¹⁸ כשמפסיק לעניית קריש ולקרושה ולברכו כמו שיתבאר¹⁹ יכול להפסיק אפילו באמצע הענין ולסמוך על בעלי סברה הראשונה²⁰ שלא חלקו בכך והתירו בכל ענין ובראי הם לסמוך עליהם לצורך מצוה רבה כזו אם אי אפשר למהר להגיע לסיום ענין ולענות עם הצבור אבל כשהחזר למקום שפסק יש לחוש לסברה האחרונה לחזור לתחלת הפסוק:

ג אם שכח להניח ציצית ותפילין יש אומרים²¹ שיכול להפסיק בין הפרקים להניח ולברך עליהן²² ויש אומרים²³ שתפילין מפני שהובח לקרות ולהתפלל בהן כדי לקבל מלכות שמים שלימה²⁴ מפסיק להניח ויברך ג"כ²⁵ אבל ציצית אינה חובת הגוף²⁶ שאם אין עילוי מלית פטור מציצית ויכול לקרות ואינו כמקור ערות שקר²⁷ כיון שאין עילוי מלית החייבתו מציצית לפיכך אסור להפסיק בברכתן אפילו בין הפרקים של קריאת שמע וברכותיה אלא לובשן בלא ברכה²⁸ ולאחר התפלה ימשמש בהן ויברך²⁹ וכן יש לנהוג הלכה למעשה³⁰:

11 מ"א שם. ועי' הרבי החיים ברכות ח"ג סק"א.
 12 ירושלמי פ"ב ברכות סוף ה"א. הובא בתום וברא"ש שם. טור ושוע"ע ס"א.
 13 ב"י ד"ה וי"ש ואפילו. כסף משנה פ"ב נהלכות קריאת שמע ה"ו בשם הרמ"ך. שו"ע שם.
 14 שו"ע שם. וראה רא"ש שם.
 15 זי"ב שם. וכ"ה בסידור ד"ה וכן אין. ועי' מסגרת השלחן ספ"ו סק"א.
 16 כסף משנה שם בשם רבינו נגה. מ"א ס"ק ג.
 17 עי' תהלים סק"א.
 18 וכ"ה בסידור ד"ה ומכל מקום.
 19 לקמן סעיף ה'
 20 עי' הרבי החיים הל' ק"ש ח"ב סק"א.
 21 שבע"י הל' ק"ש ס"ו.
 22 ברך הבה. שו"ע סעיף ב'.
 23 ה'ה רבינו יונה ברכות ז', א ד"ה תורה (שבתב חילוק זה הגב בין ק"ש לתפלה, דלקמן ס"א, ומלשנו משמע שבה' בכל ברכות ק"ש, גם קודם ק"ש, וכ"ז בתום ברכות ד', ב ד"ה ונתח, והנהוג מיימנות פ"ג מדלי' ק"ש אחר ב', שהילוק זה הוא גם קודם ק"ש). ר"א"ש ברכות פ"ב ס"ו (שמבאר מענין החילוק, אף רמירי ב' ק"ש לתפלה)

ובתש"ו כלל ה' ס"א א (לברך על התפילין בין אהבה לק"ש, כדלקמן סי' פ ס"ג). ארזות היום הלכות תפילין סי' יא בשם גאון (ב"ל). הרבי משה ס"ק א בשם מהר"א מפראג ובסי' נ"י ס"ק א בשם אור ורע (כת"י) בשם תשובת הגאונים (שלא לברך על הציצית בברכות ראשונה של ק"ש).
 20 כדלעיל ס"ו לה סעיף ג. לקמן סעיף יא וש"נ.
 21 ארזות חיים שם בשם גאון. שו"ת רא"ש שם. ועי' גי'ת"מ (ג'י). חוב' ז' ע' נא. חוב' ע' ע' רבם. אהלי שם ח"ה ע' ר'.
 22 כה כדלעיל סי' זי ס"ה. סי' נד ס"א. משא"כ תפילין, כדלעיל סי' ד ס"ב. סי' לה ס"א.
 23 עי' לעיל רס"י ח וש"נ. ולענין תפילין, עי' לעיל סי' בה ס"א. סי' לד ס"ה. סי' לה ס"ו.
 24 הרבי משה שם בשם מהר"א מפראג ובשם אור זרוע בשם הגאונים. תשב"ץ (דמוכא בנז"א סק"ד) בשם נטר"מ (שו"ת פראג ס"ו רע).
 25 לא ב"י. תום ברכות שם ר"ה ונתח תפילין (בשם הר"מ מוקצו). לבוש שם סעיף ב'. וראה גם לעיל סי' ס"ב.
 26 ר"מ ד"א ס"ב. לפירוש המ"א שם. ואם נדעיק לדין באמצע פסוקי' עי' לעיל סי' נג ס"ג. ואם נדעיק לדין בין ק"ש לתפלה עי' לקמן ס"א.

הלכות קריאת שמע סו

ד' לעניינת קריש וקדושה וברכו¹⁷ ומודים¹⁷ מפסיק אפילו באמצע הפרק ואפילו באמצע הפסוק¹⁷ שאם מפסיק לשאול מפני היראה ולהשיב מפני הכבוד של בשר ודם ק"ו לכבוד של הקדוש ברוך הוא¹⁷ ומצטע זה הוא הרין אם שמע קול רעמים יפסיק ויברך¹⁷:
ה' כשמפסיק למודים ישהה ויאמר מודים אנתנו לך ולא יותר¹⁷ שבוה די שלא יהיה נראה ככופר במי שהכיריו משתחיים ומודים לו¹⁷.

וכשמפסיק לברכו לא יאמר רק ברוך ה' המבורך לעולם ועד ולא נוסח יתברך וישתבח כו"ו שאינו אלא מנהג¹⁸ ואפילו בפסוקי הומרה אין מפסיקין לאמרו¹⁸.

וכשמפסיקים לקריש יאמר אמן יהא שמייה רבא עד יתברך¹⁹ ועד ככלל וישמע מהש"ץ עד ואמרו אמן וענה אמן¹⁹ כי יש מחלוקת אם חייב לומר כל הנוסח מיתברך ואילך כמ"ש בס"י (נ"ה) [נ"ו]¹⁹ לכן אין להפסיק באמירתו במקום שאסור להפסיק¹⁹ ומ"מ תיבת יתברך צריך לומר מטעם שנחבאר שם ומתקבל ואילך לא יענה אמן כי אינה אלא מנהג¹⁹ וכ"ש הנהגין לומר ועתה יגדל נא וגו' קודם שמתחיל הש"ץ יתגדל¹⁹ שאין מפסיקין לאמרו בכל מקום שאסור להפסיק¹⁹.

ובקדושה יאמר רק קדוש וברוך ולא ימלוך שימלוך אין אומרים המלאכים ואינו מעיקר הקדושה²⁰ ויש מי שאומר²⁰ שגם ימלוך הוא מעיקר הקדושה והעיקר כסברא הראשונה²⁰ ולדברי הכל נוסח שמוסיפין בשבת אינו מנוסח הקדושה²⁰ ואין אומרים אותו במקום שאסור להפסיק²⁰.

ועל ברכת התורה יענה ברוך ה' המבורך לעולם ועד גם אמן אחר נותן התורה²¹ מפני שברכה זו היא ג"כ כמו דבר שבקדושה שהרי אינה נאמרת על קריאת ספר תורה אלא כשקורין בעשרה²¹.

אבל אחר שאר ברכות אין עונין אמן בקריאת שמע וברכותיה אפילו בין הפרקים הוינ מן אמן שעונין אחר ברכת האל הקדוש ואמן שאחר שומע תפלה²² שיש להם דין דבר שבקדושה²² עונין אותן אפילו באמצע הפסוק:

<p>מח מעוף ג. מז מ"א שם. מז לחם המדות ומ"א שם. וכמונאר ברנב"ם בסדר תפלות כל הענה נוסח הקדושי. מח כדלעיל ס"ו נו מעוף ד ושל". מז ש"ציה דין קיש של ערבת וכו"ח ס"י רלו בשם רש"י בהנהגות המור. מ"א ס"י נו ס"ק ג. ג לחם חמודות שם. נב הנגה יש נוחזין אודרת התפלה אית. יב. נב מ"א ס"ק ג. וכמוריד ר"ה כשפסיק פסק כמברא הדינה. וראה גם לקמן ס"י קט"ו. נג הנחות יש נוחזין אודרת התפלה ריש אית. יד. מ"א ס"י קכה ס"ק א. נד לחם חמודות שם. עשרת אקנים ס"ק ב. וראה גם לקמן ס"י קכד ס"א. יעיר"ת (ג.) חוב' לה ע' רמא. נה לחם המדות שם. מ"א ס"ק ג. וכ"ה בסדרו ר"ה ועל ברכות. נו לחם המדות שם. ועל תהיל' ס"ק ג. נז יודועמי ברכות פ"ד ה"ו. ממ"ק ס"י קד הובא במור. על הכל ס"י ג בשם מורו ה"ים מאיוורא. תרומת הדשן ס"י יא. דמ"א ס"ק ג. נח דרכי משה. רמ"א שם וס"י קט מעוף א.</p>	<p>לג ראב"ה ס"י מו. שבלי הלקט ס"י מו. רא"ש ברכות פ"ב ס"י ה. המאות ברכות יד, א בשם בעל השלמה (ר' יצחק אבן גיאת. לד המאות שם. הרב הבינו יונה ברכות יד, א ר"ה ר' יהודה אומר באמצע כו'. לה על הכל ס"י ג. ש"יע סעף ג [ועל לחם חמודות ברכות פ"ב אות כה. מורושומו כדלעיל מעוף ב]. הוינו אפילו באמצע ענין כדלעיל ס"ב ושל". וכ"ה בסדרו ר"ה וכן אין. לו ראב"ה ועבלי הלקט שם. מ"א ס"ק ה. ועל דרכי החיים הל' ק"ש ח"ב ס"ק א. יעיר"ת (ג.) ה' ג. לו מ"א שם. לח לבוש סעף ג. ט"ו ס"ק ג. מ"א ס"ק ו בשם מור"ם בהקדמת סמ"ק (מהדורת קראקא ש"ל). וראה יבנו ויש גם. וכ"ה בסדרו ר"ה כשמפסיק. לט כדלקמן ס"י קבו מעוף א. ועל ברכות בא, ב. רש"י שם ר"ה רב הונא כפר. ותוס' שם ר"ה עד. מור ס"י קט. מ דרכי משה. רמ"א שם סעף ג. מא כדלעיל ס"י נו מעוף ד ושל". וראה גם לקמן ס"י קכד ס"ח. מב דיני והפסקות בפמור"ז – לעיל ס"י נא ס"גה ושל". מג באר הישב ס"ק ז. מד לחם חמודות ברכות פ"ב אות כג. הובא במ"א ס"ק ג.</p>
--	---

הלכות קריאת שמע סו רכמ

ז כהן שהיה קורא קריאת שמע וקראוהו לקרות בתורה יש אומרים⁹¹ שאינו מפסיק שלא אמרו⁹² להקרימו אלא משום כבוד כהונתו ואם היה פנוי ומקדימין אחר לפניו נמצא מקליין לכבוד כהונתו אבל זה שאינו יכול לקרות משום קריאת שמע אין בכאן ולולא לכבוד כהונתו כמה שעולה ישראל במקומו ויש אומרים⁹³ שאפילו ישראל שקורא קריאת שמע וקראוהו לעלות לספר תורה מפסיק אפילו באמצע הפרק ק"ו מכבוד הבריות ויראהם וכן נוהגין במדינות אלו⁹⁴ ואין לשנות המנהג מפני המחלוקת⁹⁵.

ומכל מקום לא יקרא עם החזן כלל ויסמוך על דברי האומרים⁹⁶ שיכול לברך על שמיעה מהחזן⁹⁷ כמו שיתבאר בס"קמ"א⁹⁸ ומכל שכן שלא יפסיק ויאמר להחזן שיאמר מי שבירך⁹⁹.

ואחר כך חוזר למקום שפסק בקריאת שמע ואין צריך לחזור לראש אפילו שהה כדי לגמור את כולה כיון ששהה ברצונו שהה אינו נקרא אונס כלל¹⁰⁰ ובלא אונס כלל הכל מודים כמו שנתבאר בסיומן ס"ה¹⁰¹:

ז ואלו הן בין הפרקים¹⁰² בין ברכה ראשונה לשניה בין שניה לשמיעה בין שמע לזוהר אם שמע בין ויהיה אם שמע לויאמר אבל בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק בשום ענין¹⁰³ שלא להפסיק בין ה' אלקיכם לאמת¹⁰⁴ משום שנאמר¹⁰⁵ וה' אלקים אמת אלא יאמר¹⁰⁶ אני ה' אלקיכם אמת ואז יפסיק כדיון הפסק באמצע הפרק ויש ליהדר לומר גם ויציב לפי שיוציב הוא ג"כ לשון אמת על כן אין להפסיק ב[נ] לה' אלקיכם כדרכו אחר אלא במלת אמת בלבד¹⁰⁷:

ח אם פסק מפני הדיאה או הכבוד¹⁰⁸ אחר שאמר אמת וכן אם סיים ה' אלקיכם אמת קודם הש"ץ וממתין על הש"ץ שיאמר עמו ברכת אמת ויציב¹⁰⁹ אינו חוזר ואומר אמת¹¹⁰ אלא מתחיל מויציב או ממקום שפסק:

ט צריך לסמוך גאולה לתפלה¹¹¹ מטעם שיתבאר בסיומן קי"א¹¹² ולא יפסיק אחר שסיים גאל ישראל אפילו כמו באמצע הפרק¹¹³.

ולכן יש אומרים¹¹⁴ שאין עונין אמן אחר גאל ישראל לא אחר ברכת ענינו אפילו במקום

צפת. רא"ש פ"ב דברכות ס"ח. ח. מור בשם ר"י ושלע" שם.
עב ונראה שם יד סע"א ורע"ב. ורש"י שם.
עג ורע"ב י.
עד דא"ש שם. תלמודי רבינו יונה שם. מור ושלע" סוף ה.
עה ב"י ד"ה וכתב הרמב"ם לדעת הרא"ש מ"א ס"ק מ.
עו ראה ירו"ת (ג'.) ה. ג.
עז הרב רבינו יונה דברכות ד', ב.
עח דבא שם. מור ושלע" ס"ג.
עט ברייתא ברכות ט, ב.
פ סעף ב.
פא ע"י שלע" סוף ט. ולקמן ס"י וס"א וקו"א ס"ק ג. וע"י פסקי ר"י ושלע" אחרון ו"ל פ"ב דברכות הלכה ב. אות ב. הובא בשלטי הגבורים שם וס"א ס"ק י.
פב [תהר"י] ב"י ד"ה ונזכר על פי תהר"י ח"א רה, ב. וכן תהר"י ב"י באלה ברא ס"ק י' בשם מגיד משרים שאמר המגיד לבית יוסף.

נט שירת השבי"א ח"א ס' קפה. הובא בב"י ס' קפה.
נד ריעה הב' בשלע" ס"ד.
נז גמין נט"ב.
ס טור בשם ספר התהניג. ריעה הא' בשלע" שם.
סב לכוז סעף ה.
סג מ"א ס"ק ה.
סד דור ח"ב ר"ה א.
סה לחם חמודות פ"ב דברכות סף אות כג. הובא במ"א שם.
סו ס' ה' זה בשלע" לא הגיע לידנו ועי"ש בשי"ו ס"ק ג. וראה גם לקמן ס' קפה ס"ב.
סז ח"א שם.
סח מ"א שם.
סט סעף א.
ע חשנה ברכות יג, א. ונראה שם יד סע"א. מור ושלע" סעף ה.
עא תלמודי רבינו יונה ברכות שם ר"ה אלו הן בשם רבנו

הלכות קריאת שמע סו

שנוהגין לענות אחר ברכות עצמו כסיום ב' או ג' ברכות¹⁹ ולא אחר הש"ץ ויש אומרים²⁰ שעניית אמן אינה חשובה הפסק כיון שהיא צורך הברכה וסיומה וכן נוהגין במדינות אלו לענות אמן בין גאולה לתפלה אחר שמסיים הש"ץ ברכה זו אבל לא אחר ברכת עצמו²¹ כמו שנתבאר בסיומן ז'¹⁹.

ומי שרוצה לצאת לדברי הכל יוכל לכוין לסיים עם הש"ץ ואז אינו מחוייב לענות אמן אחר הש"ץ לפי מנהגינו שאין עונין אמן אחר ברכת עצמו אפילו אחר ישתבח וכיוצא בו ממקומות שיותר לענות אמן אחר הש"ץ²² כמו שנתבאר שם ובס"ה נ"א¹⁹.

ויש מדקדקים להמתין בצד ישראל²³ כדי לענות אמן אחר הש"ץ²⁴ (א) ויש אומרים שאסור להפסיק באמצע הברכה בעניית אמן אפילו אמן שאחר ברכה זו בעצמה²⁵ אלא באמן שהוא כמו דבר שבקדושה בלבד כמו שנתבאר למעלה²⁶ (ולפיכך אין לזוז בזה מהמנהג או יעשה בענין שיוצא לדברי הכל):

י אין להפסיק לענות קדיש וקדושה בין גאולה לתפלה²⁷ כמו שאין מפסיקין בתפלה עצמה²⁸ שמסיים הגאולה הוא התהלת התפלה²⁹ וכיצד הוא עושה ממתין בשויה חדשה כדי לענות³⁰ ואפילו אם שויה כדי לגמור את כולה אין בכך כלום כמו שנתבאר בס"ה ס"ה³¹:

יא מי שאין לו תפילין והצבור מתפללים מוטב שיתעכב עד אחר תפלת הצבור לשאול לו תפילין מחבירו כדי שיקרא קריאת שמע ויתפלל בתפילין ויקבל עליו מלכות שמים שלימה³² ממה שיתפלל עם הצבור בלא תפילין ויעיד עדות שקר בעצמו³³.

אבל מי שמתוירא שמא יעבור וזמן קריאת שמע עד שימצא תפילין קורא קריאת שמע בלא תפילין ואם מתוירא שמא יעבור גם זמן תפלה מתפלל גם כן וכשיבואו תפילין לידו אחר כך יתחן במנחה או יתחן באמצע היום ויאמר בהם איזה מזמור³⁴.

קונטרס אחרון

(א) ויש אומרים שאסור להפסיק בו הלכה ברורה³⁵ וכ"מ בטור וב"י סי' נ"ט³⁶ שאין דרך לענות אלא כמו שעשה הרא"ש³⁷, וכ"פ בש"ע שם³⁸ ובסי' נ"א³⁹, וכ"מ בהד"א בלבוש סי' נ"ט⁴⁰ שכתב כיצד יעשה כו'⁴¹:

<p>ר"ה וכן אין להפסיק. צד כולקטן סי' קפ ס"ה. צה תחומת חדשן סי' יב. צו וז"ל בסידור ר"ה וכן אין להפסיק. צז סעף א. צח גמרא ברכות יד, סע"ב וזו רע"א. הרב רבנו יונה שם ר"ה הרצות וראת גם לעיל סי' ג' לח ס"ז. צט ח"א סי' ק"ב. וז"ל בסידור ר"ה מי שאין לו. ק לבוש סי' נח סעף ב. מ"א שם. וז"ל בסידור ר"ה אבל מי. וראה לעיל סי' לד ס"ה. ע"י הקרי הלכות ח"ו לח, ב. קא סי' ק ה. קב ר"ה כתב א"א. קג למדור לסיים הברכה קודם שסיים הש"ץ ולענות אמן. קד סעף ד. ולעיל שם ס"ד. קה סעף ב. ולעיל שם ס"ג. קו סעף ד. קז ע"י כללי הפוסקים וההוראה כלל ג.</p>	<p>פג כרמלעל סי' נד סעף א וש"נ. מד רא"ש ברכות פ"ז סי' ג. וראה שבלי הלקט סי' נו. הרב רבנו יונה ברכות נוה, ב. מה וז"א סעף ג. מו סעף א. מז ח"א סי' ק"א. וז"ל בסידור ר"ה ועל ברכות. וראה ספר המנהגים - חב"ד ע' 11. מח סעף ג. וע"י העי"ב (ירושל' ח, עה. מט אינו בנוסח סידור רבינו, ולענכס שלנו היינו להמתין בשורת החדשה. צ מ"א שם. צא הלכה ברורה סי' ק ה. אליה רבה סי' ק. ע"י קוונטרס אחרון. וראה לעיל סי' נא מ"ה. צב סוף סעף ה. צג מהר"ק שורש לא הא' ע"ה ב' מהתוספות ברכות יג, ב ר"ה שאל בשם ר"ה. על הכל סי' ג וארזות חיים הל' ק"ש סי' ב' בשם רבנו יצחק. ש"ע ס"ז. וז"ל בסידור</p>
--	---

הלכות קריאת שמעו סו רלא

ואם באו לידו בין קריאת שמע להפלה ^{קט} (ב) יש אומרים ^{קט} שאין מפקיין לברך עליהן אלא בין הפרקים אבל לא באמצע הפרק לפיכך מויאמר ואילך יניחו בלא ברכה ואחר התפלה ימשמש בהם ויברך ^{ק"ו} (ג) ויש אומרים ^{ק"א} אפילו באמצע הפרק יכול לברך עליהן אבל לא בין גאולה לתפלה ^{ק"ב} שהרי דינו כמו באמצע התפלה ממש אפילו לענות קריש או קרושה שהיא מצוה עוברת וכל שכן בברכת התפילין שיכול לברך אחר כך וכן יש לנהוג ^{ק"ג}.

ובל זה בתפילין שהן חובה לתפלה כדי לקבל מלכות שמים שלימה אבל ציצית שאין חובת הגוף אלא כשיש עליו מלית החייבת בציצית לא יפסיק להתעטף בה בין גאולה לתפלה ^{ק"ד} אפילו בלא ברכה ^{ק"ט} שהעיסוף חשוב נ"כ הפסק בתפלה ענימה ^{ק"ט} כמו שיתבאר בס"י (צ"ג) [צ"ז] ^{ק"ו} והוא הדין בין גאולה לתפלה כיון שאין בו צורך כל כך לתפלה אבל קודם שסיים גאל ישראל יכול להתעטף בלא ברכה אפילו באמצע הפרק שהרי אפילו לעסוק במלאכתו מותר בעוד שהוא קורא קריאת שמע חוץ מבפרשה ראשונה כמו שנתבאר בסמינן ס"ג ^{ק"ז}:

יב כל מי שלא אמר ברכת אמת ויצייב שחרית ^{ק"ט} (כמו שתקנוהו ^{ק"ב}) ואמת ואמונה ערבית אע"פ שיצא ידי קריאת שמע שהברכות אינן מעכבות את קריאת שמע ^{ק"א}

קונטרס אחרון

(ב) יש אומרים שאין מפקיין לברך בו ר"מ מקוצי ^{קכב} ותוספות ^{קכג} ובי"ט ^{קכד} ובדרכי משה ^{קכח} שפירש הכל לפני קודם גאל ישראל, ולא קשה מידי כל מה שכתוב באבן העזר ^{קכז}, ורבי יצחק ברבי יהודה ^{קכז} לא מסתבר ליה שלעולם ^{קכח} לא היה מברך רב על התפילין בשעת הנהגתן שחרית:

(ג) ויש אומרים שאפילו באמצע הפרק בו טור מגמרא ^{קכט}, ועיין במה שכתוב בס"י נ"ח ^{קל} שהתוספות ^{קכא} והרא"ש ^{קכב} ורשב"א ^{קכג} פליגי על רמב"ן ^{קכד} והרב רבינו יונה ^{קכז} ודו"ק ^{קכז}:

<p>קכג או"ל: בתוספות. קכד ר"ה ונ"ש רק אם אירעו. קכז ס"ק ה. קכו סעף ה. וראה גם לקנן ק"א ס"ק ג. קכז שהובא בתוס' ובמרכיב ובתהנות מיימנותי שם, וברכינו יונה שם ר"ה והרהר, וברא"ש פ"ב דברכות ס"י ג, ובתוכן דבריהם נראה (וכן מפרש ברבנו יונה שם, וכן הוכיח ברובי משה ס"ק ה) שגמריש דבריו רב בנב"ש שם שמפסיק ומברך (ולמד מזה אף לענין להתעטף במלחה, וברכיו משה שם הוכיח ששכ"פ לענין תפילין כן הוא גם דעת כל הפוסקים הנ"ל). קכח לתי' דא' בנב"ש שם שלעולם היה רב נהוג כן. קכט דברכות י, ב – לפירוש רבנו יצחק ברבי יהודה ובטיעונו (שנקב"א הדקדום) הימירי בברכה. קל לעיל שם סעף ד. קלא יומא ל, ב. וברכות מ, ב ר"ה ל"ש. קלב דברכות פ"א ס"י י. קלג דברכות מ, ב. קלד במלהמות ה' דברכות ה, א. קלה דברכות מ, כ שכתב שרק ותיקין חזי סונכין גאולה לתפלה אבל אדם אחר אינו חושש למנינות גאולה לתפלה. קלו שא"כ מוכח דרכי משה ס"ק ה (ששפס כותיה בפנים) דבין גאולה לתפלה לא יברך על התפילין, וראה גם לעיל רש"ס.</p>	<p>קח אם באו לידו קודם ק"ש ע"י לעיל ס"ג. קט ר"מ מקוצי בתוס' ברכות ד, ב ד"ה מנח. בי"ד ה"ה ונ"ש רק אם. ע"י קונטרס אחרון. ק"ו כדלעיל ס"ל ס"ג. ק"א (טור). הנהגת מיימנותי דל' ק"ש פ"ג אות ב ע"י קונטרס אחרון (סוף ס"ק ב, שכתבארת שימה או שנוברך על התפילין). ק"ב דרכי משה ס"ק ה שפרש שב' הדעות ה"ל מירי קודם גאל ישראל, וע"י קונטרס אחרון סוף ב"ג, שמוכח כדרכיו. ק"ג דו"ק א סעף ה, ונ"פ בסידור ה"ה מי שאין לו. וע"י או"ל שם ה, רא. ק"ד תוס' שם. הרב רבינו יונה שם ר"ה והורה (שברכות ק"ש לא יברך על ציצית). דא"ש פ"ב דברכות ס"י י (שלא יפסיק בענינת ציצית, ודינו בין גאולה לתפלה). וראה לעיל ס"ג ר"א רחילוק זה הוא גם קודם ק"ש. ק"טו ב"י שם. של"ע סעף ה. ק"טז בי"ט ס"ק ט. ק"ז סעף ה. ק"ח סעף ה. ק"ט רב ברכות יב, א. קכ רש"י שם ר"ה כל מי. קכא כדלעיל ס"ג ס"ג. קכב הובא בתוס' ברכות ד, ב ר"ה ונב"ש, ובמרכיב רמז ג, ובתהנות מיימנותי פ"ג מה"ל ק"ש אות ב.</p>
--	---

(אפי' לא אמרו כלל) לא יצא ידי חובת המצוה כתיקונה¹²⁷ שנאמר¹²⁸ להגיד בבוך חסדך ואמונתך בלילות וברכת אמת ויציב כולה הוא על חסד שעשה עם אבותינו שהוציאם מצרים ובקע להם הים והעבירים וברכת אמת ואמונה מדבר בה גם על העתידות שאנו מצפים שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים ולשום נפשנו בחיים ולהרריבנו על במות איבינו כל אלה הניסים התדירים תמיד¹²⁹.

ובסוף ברכה חוזר לגאולת מצרים כדי לסמוך לגאל ישראל¹³⁰ שהוא לשון עבר¹³¹ ומה שנהגים לסיים במערבית¹³² מלך צור ישראל וגואלו אין למחות מפני שלשון זה כולל ג"כ לשון עבר שלשון גואל כולל עבר והוה ועתיד¹³³ (כמו מוציא להם שכולל גם עבר כמו שיתבאר בס"י קס"ד¹³⁴).

וצריך להוכיח יציאת מצרים ומלכות וקריעת ים סוף ומכות בכורות כאמת ויציב¹³⁵ וכן כאמת ואמונה¹³⁶ ואם לא הוכיז אחת מהן לא יצא ידי חובתו (ומחזירין אותו¹³⁷).

אבל שאר הנוסח אם שינה אותו ולא אמר אותו לשון אלא בנוסח אחר¹³⁸ ואפילו אם דילג הרבה יצא¹³⁹ וכן הוא בנוסח שאר כל הברכות הארוכות ולא אמרו¹⁴⁰ שהמשנה ממטבע שטבעו חכמים לא יצא אלא כשמשנה בפתחתן או בחתימתן אבל שאר הנוסח אינו מעכב אלא התיבות שפרטו חכמים שהן מעכבות¹⁴¹ כגון אלו שאמרנו (וכגון ברית ותורה ומלכות בברכת המזון¹⁴² וגשמים בתפלה¹⁴³ וכל כיוצא בהן):

י"ג אם אין פנאי לאדם להתפלל בעונת קריאת שמע ולסמוך גאולה לתפלה¹⁴⁴ יקרא קריאת שמע בעונתה בלא ברכותיה¹⁴⁵ ואח"כ יקראנה בברכותיה ויסמוך גאולה לתפלה (ו' ויש אומרים¹⁴⁶ שיכול ג"כ לומר ברכות שלפניה ולשיר ברכת אמת ויציב ואח"כ לסמוך גאולה לתפלה):

קונטרס אחרון

(ד) ויש אומרים שיכול ג"כ לומר בו' רמ"א¹⁴⁷, וכן משמע מלשון רוקח¹⁴⁸ שבב"י¹⁴⁹ ולא יאמר אמת בו' להרחיק בו'. וכונת המ"א צ"ע, דהא מדינא אין צריך לחזור ולקרות כמו שנתבאר בס"י בסעף ב'¹⁵⁰, וא"כ הפסיק בין ה' לאמת (וגם את"ל דחייא בר רב דף י"ד קס"ג, איך קרא כך תתלה). ואם יצאה להחמיר לחזור ולקרות כדי לסמוך, גם לרמ"א יעשה כן. ומשום סמיכה

קמח כסף משנה הל' ברכות פ"א הל"ג מ"א סוף ס"י סד. ע"י ס"י נט בסוף סוף ס"א. ולעיל שם ס"א וע"ג.	קלו טור ושו"ע סעף י.
קמט רשב"א שם.	קלח תהלים צ"ג.
קנ ברכות מ. ב.	קלז רש"י שם ד"ה שנאמר להגיד.
קנא מ"א שם. רשב"א שם. וראה גם לעיל ס"י נט ס"א.	קמ וכו' לעיל ס"י נט ס"י שצ"ל מעין פתחה וחתמה סמוך לחתימה.
קנב כולקמן ס"י קפו ס"ד.	קמא תוס' שם ד"ה להגיד (דלא כמ"א ריש ס"י הלו).
קנג כולקמן ס"י קד.	קמב שיש נהגין לאמרו בליל ירי"ט (ראה לקמן ס"י תפט סכ"ח. ס"י תרט"ב ס"ב), ואינו בסדר רבינו. וראה
קנד מ"א ס"ק מז.	קמג אהר"י הקצרים ע' תלבב.
קנה ירושלמי ברכות פ"א הל"ה. ב"י טו. ולעיל שם ס"ט.	קמז ט"ז ס"ק ג.
קנו רמ"א סעף י. ע' קונטרס אחרון.	קמד סעף ה.
קנז סעף י.	קמה ירושלמי פ"א הברכות הל"ג חוספתא ברכות פ"ב הל"א. טור.
קנח ס"י שכא (בשם ר' יהודה בן קלונימוס מנשרא).	קמו ע"י ס"י סד.
קנט ר"ה כתב הוהקח.	קמז כ"ח ברשב"א ברכות בדף י"א, א ד"ה אחת ארוכה דדווי לברית ותורה בסוף ס"י קפז (וראה גם לקמן שם ריש ס"ד). רמב"ם הל' ק"ש פ"א הל"ג ע"י ירושלמי שם.
קס ס"ק מז.	
קסא ולעיל שם ס"ב.	
קסב ברכות ד. ב. אמר אני ה' אלהיכם צריך לומר אמת לא אמר אני ה' אלהיכם אינו צ"ל אמת.	